

Conjunctuur neerwaarts gericht

De lichte verbetering die de DNB-conjunctuurindicator voor oktober te zien gaf heeft zich in november niet voortgezet. De indicator bevindt zich thans onder het in september bereikte niveau, zie figuur 1. De positieve bijdragen van de reële geldhoeveelheid en de door de industrie ontvangen orders aan dit beloop bieden onvoldoende compensatie voor de drukkende invloed die op de indicator uitgaat van de IFO conjunctuurindicator voor de Duitse industrie, de door Nederlandse ondernemers voorziene verdere afname van de bedrijvigheid en de verwachte omzet van NCM-polishouders.

De huidige neergangsfase, die begon na het laatste hoogtepunt van juli 1989, duurde in mei (de meest

DNB
13

recente realisatie) 46 maanden, bijna twee maal zo lang als het gemiddelde van de conjuncturele neergangen die zich in de afgelopen dertig jaar hebben voorgedaan, zie tabel 1.

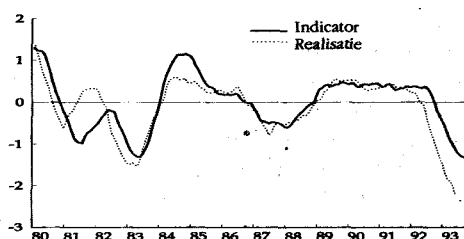
Tabel 1. Conjuncturele omslagpunten gebaseerd op productie in de verwerkende industrie 1960-1993

top	Datering	dal	Lengte neergangsfase (in maanden)
juli 1960		september 1962	26
juli 1964		juli 1967	36
december 1969		mei 1972	29
maart 1974		juni 1975	15
oktober 1976		februari 1978	16
oktober 1979		december 1980	14
december 1981		april 1983	16
juni 1984		juni 1987	36
juli 1989		--	--
gemiddeld			23,5

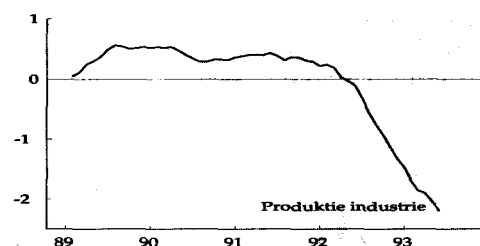
Het berekenen van een gemiddelde lengte van een conjuncturele neergang gaat voorbij aan het feit dat iedere conjunctuurcyclus zijn eigen kenmerken heeft. Deze heterogeniteit kan misleidend werken bij een vergelijking van de huidige conjunctuurfase met waargenomen patronen in de afgelopen dertig jaar. Ten einde dit te illustreren geeft figuur 2 een vergroting van de in figuur 1 weergegeven realisatiereeks, vanaf januari 1989.

De figuur toont hoe de conjunctuur medio 1989 een hoogtepunt bereikte, om vervolgens een jaar lang een vlak tot licht dalend verloop te hebben. In deze periode waren de binnenlandse bestedingen de peilers waarop de conjunctuur steunde. In het bijzonder de gezinsconsumptie kon in deze periode profiteren van de begin 1989 verlaagde btw-tarieven alsmede de in 1990 geëffectueerde lastenverlichting (in het kader van de 'Oort-operatie'). Vanaf medio 1990 tot het tweede kwartaal van 1991 vertoonde de conjunctuur een lichte opleving, die geheel op rekening van de uitvoer kan worden gesteld. Deze vergrote afzet naar het buitenland hing samen met de Duitse eenwording, die medio 1990 van kracht werd. Pas in het midden van 1991 kon de export geen compensatie meer bieden voor de

Figuur 1. DNB-conjunctuurindicator

Figuur 2. Realisatie van de conjunctuur in Nederland

afzwakende binnenlandse bestedingsontwikkeling, waardoor de neergang doorzette. Hoewel de top van de conjunctuur tussen medio 1989 en medio 1991 was gepasseerd, was van een duidelijke neergang dus nog nauwelijks sprake. Wanneer hiermee rekening wordt gehouden duurt de huidige neergang circa 36 maanden. Dit is weliswaar langdurig, maar niet ongekend lang.

Conclusie

De DNB-conjunctuurindicator toont voor de komende maanden een verslechterende van de conjunctuur. Bij een vergelijking van de huidige ontwikkeling met conjuncturele neergangen in de afgelopen dertig jaar moet rekening gehouden worden met de invloed die een exogene gebeurtenis, de Duitse eenwording, had op de Nederlandse conjunctuur.